

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben hához hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és ünnepek utáni napok kivételével.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.
 Szerkesztőség kóriratok visszaadására vagy megőrsésére nem vállalkozik.
 Előzetesek és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.
 Egyes szám ára 8 fillér.

Ledöntött bálvány.

Közel egy éve dr. Tomasics Miklós, aki még akkor nem is álmodott a bini méltóságról, könyvet írt a »horvát államjogról«. Nem kevesebbet bizonyítgat ebben a könyvben, minthogy Horvátország Magyarországnak nem meghódított tartománya, hanem önálló állam, pusztán személyes unióban van Magyarországgal, a királyt külön kell megkoronázni, mint horvát királyt stb.

Ezt a munkát a horvát tulzók riadó örömmel üdvözölték, sőt a külföldi sajtót is telekürtölték mámoros diadalukkal. Az új magyar kormány pedig sietett a magyar állam egységének vakmerő megtagadóját és megtámadóját — horvát banná kinevezni. Holott ezt az embert kinevezhették volna bárminek: főispánnak, főpolgármesternek, admirálisnak, főudvarnagynak vagy selyemtenyészési főfelügyelőnek, csak éppen horvát bannak nem.

Közel egy évig büszkélkedett a horvát bálvány, Tomasics könyve, míg most akadt egy bátor magyar tudós, aki egy erélyes és igazságos csapással az egész bálványt ledöntötte; most látjuk, hogy a nagy diadallal meghordozott bálvány agyaglábakon állott.

Ez a bátor és hazafias tudós a mi igaz büszkeségünk: *Karácsony János* kanonok.

A Századok-ban jelent meg hatalmas cikke, mellyel izzé-porrá zuzza Tomasics hamiskodásait. A tudós alaposágával és pártatlanságával s a hazafiasság elragadó hevével, néhol velőig ható gunnyal mutatja ki, hogy a Tomasics által felhasznált források fele közönséges hamisítvány, másik feléből pedig a horvát bann teljesen hamis következtetéseket von le s így tudatosan megtéveszti olvasóit. Az igazság lesújtó erejével veri vissza Tomasics hazafiatlan támadását s kereken ráolvassa, hogy hazug, nemtelen fegyverekkel harcol.

Karácsonyinak ez a cikke több, mint egy egyszerű tanulmány: ez, mint egyik fővárosi lap megjegyezte, hazafias tett volt.

Emellett nem mehet el a kormány sem egyszerű hallgatással. A magyar kormánynak erkölcsi kötelessége Karácsonyi cikkét kivált a horvátországi magyarok közt, de nálunk is széles körben terjeszteni, lefordíttatni horvátra s így is terjeszteni, de lefordíttatni németre, franciára, angolra. A Karácsonyi által kezünkbe adott hatalmas fegyverrel megvédeni igazságunkat az egész világ előtt!

Tomasics, a történelíró és közjogász megbukott. Meddig maradhat még a magyar közjog egyik legelső méltósága ilyen csufos megleckéztetés után? *

A banktárgyalások. Bécsből táviratozák: A két pénzügyminisztérium szakelőadói ma délelőtt tíz órakor folytatták a bank és készízetések kérdése fölötti tárgyalásokat. Több lapnak az a híre, hogy a szakelőadók tanácskozásainak konkrét formula a tárgya, mint a »Bud. Tud.« illetékes helyen értesül, önkényes találgatás. A két miniszterelnök és a két pénzügyminiszter közötti tárgyalásokat még abban az esetben, ha a szakelőadók tanácskozásait korábban fejeznék is be, aligha folytatják hétfő előtt, mert az osztrák pénzügyminisztert a galíciai tartománygyűlés tárgyalásai szombatig lekötik.

A költségvetés a képviselőházban. Félhivatalosan jelentik, hogy *Lukács László* pénzügyminiszter a jövő hét szerdáján, e hó 26-án, fogja expozéját elmondani a képviselőházban és ugyanakkor terjeszti a jövő évi költségvetést is parlament elé. Erre való tekintettel a delegációk ülésezésében rövid szünet fog beállni. A képviselőház ezen ülésében *Berzeviczy Albert* elnök jelentést tesz azokról az intézkedésekről, amelyek a három horvát képviselőnek a delegációs tagságról való lemondása dolgában történtek. Ezzel kapcsolatosan alkalmasint megállapítják, hogy *Berzeviczy Albert* elnök a törvény értelmében, *Láng Lajos*, a delegáció elnöke pedig a delegáció ügyrendjének értelmében járt el; az ügyben azután a képviselőház határozni fog.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A kalocsai kollégium ötven éve.

Tóth Mike S. I. könyve.

A magyar kulturtörténet emlékei közt mindig kiváló helyet fog elfoglalni az a szép emlékkönyv, mely a kalocsai Jézus-társasági kollégium félszázados jubileuma alkalmából *Tóth Mike* szerkesztésében a napokban jelent meg.

Száraz adatok halmaza ez a kétszáz oldalas diszmunka, de ezek a száraz adatok ékelesen beszélnek arról a fényes sikerű működésről, melyet a derék kalocsai jezsuita atyák egy félszázadon keresztül a templomban, az iskolában, a tudományban és az irodalomban kifejtettek.

Kunszt József néh. kalocsai érsek nevéhez fűződik a kalocsai kollégium alapítása. Nehéz időben határozta el magát az érsek e

nagy alapításra, a szabadságharc után bekövetkezett szomorú időkben, amikor úgy szólni elülők kellett kezdeni a restauráció munkáját.

1860-ban telepedtek le a Jézus-társasági atyák Kalocsán a *Kunszt* érsek által épített rendházba s mindjárt átvették a gimnázium vezetését s megnyitották nevelőintézetüket a *Stefaneumot*. A piaristáktól átvett algimnáziumot négy év alatt 8 osztályúvá fejlesztették s csakhamar az ország legelső középiskolájává tették. Nevelő intézetjük is országghírű lett, melybe az ország legelső családjai vitték gyermekeiket s elsőségét a legmodernebb alapításokkal szemben is megtartotta ma is.

Nem csuda. Ahhoz a pártatlan erkölcsi tökéhez, melylyel a Jézustársasági atyák szolgálták rendük e kettős intézetét, *Kunszt* utódai *Haynald*, *Csásrika* és *Városvy* pártatlan bőkezűséggel járultak s áldozatukkal olyan nívóra emelték a kollégiumot, hogy minden tekintetben biztosították neki az elsőséget. Mikor a többi hazai intézetek a legszükségesebb köny-

veket és fizikai szereket sem tudták megszerezni, a kalocsai kollégiumnak már csillagászati obszervatoriuma is volt.

Tanáraik közt elsőrangú szaktudósok voltak mint *Fényi Gyula* csillagász, *Rosby Kálmán* a költő és aesthetikus, *Nercshárt László* a későbbi muzeumiagygyűjtő és missionárius, *Weiser Frigyes* a történelíró, *Velics Lajos* az egyházi művészek legkiválóbb ismerője, *Tomcsányi Lajos* a philologus és *Tóth Mike* az oly sok oldalú és fáradhatatlan író.

Ezek a kiváló férfiak és az ő többi rendtársaik egész lelkükkel álltak az ifjuság nevelésének nagy munkájába s így csak természetes, hogy a magyar kath. közönség bizalma rendkívüli módon fordult feléjük, örült, aki gyermekét gondjaikra bízhatta. Félszázad alatt 23027 tanuló járt gimnáziumukba és 5508 nevelkedett a *Stefaneumban*. Egyik első tanítványuk ma betegesen tekvő érsekük *Városvy Gyula*, kinek sajnálatos betegsége miatt csendben üli meg a kollégium a félszázados jubileumot. Tanítványaik közt vannak főrangú csa-

Paróczay Mátyás

elsőrendű cipész üzlete

NAGYVÁRAD,

Nagy Sándor-utca 1. szám.

Egyéves önkéntes uraknak készítek lábbelít minden fegyvernemhez a legkényelmesebb kivitelben.

Rendelés szerint a legszebben készült uri, női és gyermekcipőket

Vidéki megrendeléseknél elegendő egy használt cipő beküldése.

A magyar ipar és a nagyszalontai főszolgabíró.

A belügyminiszter intelme.

A magyar gyártmányok felkarolása végett a kormány még 1907-ben szigorú körrendeletet adott ki. E rendelet értelmében többek között a közhivatalok kötelesek irodaszereiket és nyomtatványaikat magyar gyártmányokból beszerezni. Ezt a rendeletet azonban csak az állami hivataloknál tartják meg, más közhivatalnál ép úgy használják az idegen gyártmányt mint eddig.

E miatt most kellemetlen ügy is keletkezett a kereskedelmi muzeum és a nagyszalontai főszolgabíró között. Sőt most már a belügyminiszter is beleavatkozott a dologba és kemény hangon utasította az alispánt, hogy a főszolgabírót intse meg.

Az esetről tudósításunk a következő:

Egy budapesti cég ajánlatot tett a nagyszalontai főszolgabírónak, hogy az írógéphez szükséges szallagokat ő hajlandó szállítani. A szallagok magyar gyártmányúak és így azok pártolását kereskedelmi miniszteri rendelet alapján is kéri. A nagyszalontai főszolgabíró erre azt válaszolta, hogy ő onnan szerzi be irodaszereit, ahonnan akarja, ő nem köteles respektálni a miniszter rendeletét.

A cég erre a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatójánál tett panaszt, aki felvilágosítást kért a főszolgabírótól. *Csanády Jecő* felvilágosításul a következőket írta:

Tekintetes

Kereskedelmi Muzeum

Budapest.

Irodaszereimet Kner Izidor gyomai papirkereskedőnél szoktam bevásárolni. Tisztelettel kérem a Cimet, hogy ily dolgokkal sem magának, sem pedig nekem felesleges munkát ne idézzon elő s a már amúgy is agyonzaklatott közigazgatási tisztviselőt ily ügyekkel ne molesztálja.

Nagyszalonta

Csanády Jenő
főszolgabíró.

ládjaink sarjai: Apor, Barkóczy, Batthyányi, Csáky, Gudemes, Jósika, Majláth, Wenckheim és Zichy. A bácskai gentry fiuk egytől egyig mind ott nevelkedtek: Antunovics, Vojnits stb. Országos közéletünknek számos szereplő tagja onnét került ki, képviselők, kuriai és táblabírák, a közigazgatás vezetői, magasrangú katonatisztek, főpapok, kanonokok, plébánosok, ügyvédek, orvosok, mérnökök, birtokosok, tanárok, állami tisztviselők stb. stb.

Ebből a néhány adatból valamennyire megmérhető az hatás, mit ez a félszázados kollégium kulturánkra, közéletünkre gyakorolt.

A derék Jézustársasági atyák a félszázad múltán nyugodtan elmondhatják Vörösmartyval:

„... Szent atyánk!
Mégfizettük mind, mivel csak
Tartozánk!»

de nekik a magyar haza alig fizet, hanem majd csak az, aki megígérte, hogy akik az igazságra oktatnak másokat — tündökölni fognak, mint a csillagok.

Adja Isten, hogy több félszázadon keresztül legyen még a jubiláris kollégium kiváltságos tényezője a magyar kulturának, vezetője, oktatója, nevelője a körje gyülekező magyar ifjuságnak.

Dr. V. Gy.

A fenti felvilágosítást a Kereskedelmi Muzeum igazgatója a belügyminiszterhez tette át. A belügyminiszter tegnap leirt az alispánhoz. Leiratában tudatja, hogy a nagyszalontai főszolgabírót már egyszer figyelmeztette, hogy hivatalos irataiban a tárgyilagossággal ellenkező hangot a jövőben kerülje, ezuttal pedig felhívja az alispánt, hogy a legnagyobb nyomatékkal figyelmeztesse a főszolgabírót, miszerint a más hatóságokkal való írásbeli érintkezésben megkívánt tárgyilagosság és az előzékenység követelményeinek szigorúan feleljen meg. Ha pedig ezt a jövőben elmulasztaná, úgy többet a fegyelmi vizsgálat megindításától el nem tér.

Ezuttal pedig felhívja az alispánt, miszerint a főszolgabírótól szerezzé be az irodaszerek beszerzéséről szóló kimutatást. A jövőben pedig föltétlenül ragaszkodjék az 1907-ben kiadott rendelethez, melyben a magyar gyártmányok pártolását mondták ki.

Pollatsek kirablói megszöktek.

Hajssa az alkonyatban.

Tegnap délután öt órakor izgalmas hajssa csodított össze a közönséget a királyi tábla körül. A hajssa két megszökött rab és három börtönőr között fejlődött ki s hogy a fegyverhasználat nem folyamodtak, az egyedül a börtönőrök tapintatosságának tulajdonítható.

Az esetről tudósításunk a következő:

Tegnap délután, mikor a királyi táblán véget ért a *Pollatsek* betörőinek tárgyalása, a rabokat *Gál Imrét* és *Mester Lajost* *Bodis Imre* és *Koloss Károly* fogházőrök kísérték. Alig értek azonban a rabok a tábla épület ajtajához, amikor ugylátszik, előzetes megállapodás szerint, a két rab a börtönőrök elől futásnak eredt le *Bunyitay*-liget irányában.

A börtönőrök azonnal üzöbe vették a menekülőket. A börtönőröknek segítségére ment *Bagi Sándor* börtönőr is. A rabok közül *Gál* igen gyorsan haladt, míg *Mester*, aki gyengén lát, nem tudott menekülni. *Mestert* a liget elején elfogták, *Gál* azonban tovább menekült.

A hajssa láttára óriási embertömeg verődött össze, ami csak hátráltatta a börtönőröket az üldzésben s e miatt fegyverüket sem tudták használni.

Cutting ur szuggesztioja.

— Leslie Davis. —

Cutting elvezette Harris kisasszonyt a többiek közeléből s a nagy könyvtárszoba felé irányította lépteit. Szerelmet akart neki vallani.

— De én nem akarok férjhez menni! — protestált Harris Marcia, mihelyst lélekzethez jutott.

— Mi kifogása van ellenem? — kérdezte Cutting, a ki szeretett a dolgok végére járni.

— Magam sem tudom határozottan — mormogta Marcia. — Nekem nincsenek nehéz és mélyen fészkelő teoriáim. De egészen meg vagyok elégedve a mostani helyzetemmel.

— Igen, ez meglehetősen jó a jelenben. Igen jó dolga van a nagynénjénél, belátom. De magának is be kell látnia, hogy ez nem tarthat így örökké. Tegyük fel, hogy Porternéval, a nagynénjével történik valami? Akkor egészen egyedül állana a világban!

— Butler ur is éppen ezt mondta nekem tegnap — mormogta Marcia. — De én nem ijedek meg olyan hamar. A nénémet semmi sem fenyegeti egyelőre. Azután meg — szinte szemrehányóan nézett rá — csak nem akarná, hogy egy otthon kedvéért legyek a felesége?

— Persze, hogy nem. De mikor öreg lesz

A rabok szökéséről tudósították a nagyváradi rendőrséget is, ahonnan egész sereg lovas és gyalogos rendőrt küldtek ki a szökevények üldözésére. *Gál Imre* a liget felől a *Lakatos*-utcába menekült, nyomában mindenütt a börtönőrökkel.

A közönség most már meggyőződés aról, hogy *Gálnál* nincs fegyver, szintén az üldözők közé állott és valósággal elzárták a menekülő utját.

A szökevény egy ideig még utcából-utcába futkosott, mikor már azonban látta, hogy nincs menekvés megadta magát. A börtönőrök ezután készen tartva fegyvereiket szuronyok közé fogták *Gált* és így kísérték az ügyességre. Az elfogott szökevény rabokat nagy közönség kísérte fel a fogházba, ahol külön cellákba csukták őket.

A rabok azért szöktek meg, mert a tábla szintén bűnösnek találta őket s büntetésüket helybenhagyta.

A szökevények ellen megindították a vizsgálatot, melynek eredménye a szigorított fogás lesz.

A delegációból. A magyar delegáció külügyi albizottsága ma délelőtt folytatta tárgyalását. A külügyi budget részleteit vitatták és szavazták meg. Holnap délelőtt a magyar delegáció tengerészeti albizottsága ülést tart. Feltehető, hogy az albizottság már holnap befejezi tárgyalásait. Pénteken délelőtt a hadügyi albizottság tart ülést, amelyen a közös hadügyi miniszter expozéját és a hadügyi költségvetést tárgyalják. A vitát alkalmasint szombaton is folytatják és talán csak vasárnap fejezik be. Az albizottsági tárgyalások befejeztével valószínűleg hosszabb szünet áll be. Az eddigi intézkedések szerint a plenáris tárgyalások előreláthatóan november 5-ike körül kezdődnek és november 10-ig tartanak.

* Tisza István külföldre utazott. Bécsből táviratozzák a Budapesti Tudósítónak: *Tisza István* gróf tegnap este családjával Hollandiába utazott és csak november első napjaiban tér onnan vissza Bécsbe, hogy részvegyen a magyar delegáció plenáris ülésén.

és egyedül marad majd, akkor késő erről gondolkodni. Azért jó lesz, ha mielőbb elhatározza magát.

— Megpróbálhatom, de ez semmit sem ér — szolt Marcia szomorúan. — Ha az embernek tetszik valaki, akkor tetszik és ha nem tetszik, akkor nem tetszik. Ezzel vége.

Cutting komoran jött-ment a szobában. — Mennyivel jobb lenne, ha valami ellenetést hozhatna fel a személyem ellen — mormogta. — Ha nem szeretné a foglalkozásomat, vagy gyűlölné a módot, a hogy a hajamat fésülöm, vagy akármit, a min változtathatnék. De ez a barátságos közöny... ez... ez elviselhetetlen!

Tudta, hogy vannak ellenfelei, s kész is volt egy kis harcra. *Butler* és *Evans*, s Isten tudja még ki mindenki ellen. De a Marcia morda egészen kihozta sodrából. De a mellett oly józan, kedves és barátságos volt ez a visszautasítás, hogy nem tudott miatta haragudni a leányra.

— Nem gyűlölhetem magát azért, a miért nem akarok hozzá menni — mondta neki válaszul előbbi kijelentésére, mosolyogva. — Bizonyosan nem jött még el az időm. — Bucsut intett neki, s felállva a mély karosszékéből, a melybe belesüppedt volt, kiszökött a szobából.

— Ha így áll a dolog — mormogta Cutting, magára hagyatva — akkor siettetni kell azt az időt egy kicsit.

Kilépett az utcára, s csaknem beleltekő-

UJDONSÁGOK.

* **A kalocsai érsek betegsége.** Kalocsáról táviratozzák: Városey Gyula kalocsai érsek állapotában tegnap óta újból rosszabbodás állott be.

* **A X. katolikus nagygyűlésre** — mint értesülünk — Nagyváradról és az egyházmegyéből sokan készülnek. Maga a káptalani helynök, Fetser püspök, mint a nagygyűlés egyik védnöke, részt akar venni azon. A Katolikus Kör világi elnöke, báró Gerliczy Ferenc a nagygyűlés disztagja és egyik osztályának alelnöke lesz dr. Karácsonyi János egyházi elnök, dr. Hoványi Gyula, Imrik S. Zoltán plébános. Kelemen Kálmán, Imrik Gusztáv, Trenhauser József esperes már jelentkeztek. Akik részt akarnak venni a nagygyűlésen, e hó végéig jelentsék be szándékukat dr. Imrik Gusztáv ügyvéd, a Kör titkárnál (Nagyvárad, Saal Ferenc-utca.)

* **Uj hitközségi gondnok Nagyváradon.** A várad-olaszi rk. hitközség új világi gondnoka dr. Hoványi Gyula, jogánár, autonómiai képviselő ma lép b. e. báró Dóry József és Sal Ferenc örökébe. Ma fogja ugyanis a plébániai templomban a 10 órai mise előtt, mint a hitközség kinevezett gondnoka, letenni az esküt. Délben Imrik S. Zoltán plébános ebédet ad az új gondnok tiszteletére.

* **A jogügyi bizottság ülése.** Nagyvárad város jogügyi szakbizottsága október hó 24-én, hétfőn délután 4 órakor a városházán ülést tart. Ez alkalommal a városi bazárberház bérbeadásának kérdésével foglalkozik a szakbizottság.

* **Az egyetem új rektora.** Tegnap délelőtt tartották meg a tudományegyetemen a rektorválasztást. Az orvosi fakultásból kellett megválasztani az új rektort és Generisch, Bókay és Tauer tanárok voltak a hivatalos tippek. Generisch Antal, a kórbonctan tanára lett 1910—11-re az új rektor. Generisch 1870-ben lett a kolozsvári egyetem tanára, ott rektor is volt. A budapesti egyetemre 1895-ben került s itt 1904. és 1905-ben dékán volt. Az új rektor 76 éves.

zött jó barátjába, Knappba. Ez lelkesülten üdvözölte.

— Eppen a megfelelő ember, a kire szükségem van! — kiáltott fel. — Kérlek, ne nézz olyan viaszatlan tekintettel reám! Talán ez életednek nagy pillanata! Jöjj, hogy el ne késünk!

— Ereszd el a karomat — szólt Cutting — és mondd meg, micsoda hátborzongató teórián dolgozol. Ismerem régen pszichológiai és teozófiai kutatásaidat. Mindig meg akarsz valamit téríteni valami lehetetlen tan számára. De két hónap múlva belátod, hogy egyik sem ér semmit.

— Oh — szólt Knapp megvetően. — Mi az ördögnek ásd ki a szegény ember multját? Hiszen a haladás nem volna lehetséges, ha nem kutatnánk tovább? Gyere velem Temple Gardenbe, hallgasd meg azt a keletindiat, a ki ma délután ott beszélni fog. Nem tudom kiejteni a nevét, de hiszen ez nem is lényeges. De a mit mond, az maga a színigazság.

— Mit érdekel engemet az a te turbános feketéd? Csupa semmit jelentő szavakat fűz majd egymás mellé. — Nem — mondta Cutting — hagyj utamra! Nincs hajlamom a teozófiára.

— Mély tudatlanságról tesz tanúságot, a mit mondasz — szólt a másik szánakozóan. — Hisz ez nem teozófia, hanem valami egészen más és új. Ez tudomány, melynek principiumát, ha megérted, szerencséd meg van állá-

* **Halálozás.** Papp Szilágyi László min. osz. tálytanácsos ma meghalt Budapesten. Az elhunytat Radu Demeter nagyváradi gör. kath. püspök fogja eltemetni.

* **A hivatalos lapból** A nagyváradi kir. ítélőtábla elnöke Zvarinyi Sillárd ügyvéd-jelöltet kerületébe díjtalan joggyakornokká nevezte ki.

* **Feljelentés a belényesi főszo-** **gabíró ellen.** Juhász Elemér dragonyesdi körjegyző feljelentést adott be a belügyminiszterhez Wertheimstein Henrik belényesi főszo- **gabíró és Poyvár Géza számvevő ellen.** A főszo- **gabíró okirathamisítással vádolja a kör-** **jegyző. Juhász Elemért a főszo-** **gabíró már több mint egy fél éve felfüggesztette állásától többrendbeli hivatalos ügy miatt.** A Juhász feljelentése is ezekből keletkezett. A feljelentést a belügyminiszter az alispánnak adta ki. Wertheimstein Henrik tegnap tett erre vonatkozólag jelentést. A főszo- **gabíró jelentésében valótlannak mondja a feljelentés tartalmát, azonban az ügy tisztása végett megkérte maga ellen a fegyelmi vizsgálat megindítását.**

* **Serényi Gusztáv a katonai lég-** **hajó állomáson.** Egyik fővárosi esti lap különös dolgokat közöl a közös hadsereg lég- **hajóiról. Serényi Gusztáv nagyváradi kiváló hirlapíró, a B. H. és több fővárosi előkelő ujság munkatársa, aki a léghajózás és aviatika tudományával szakszerűen foglalkozik s már a külföldön is előkelő nevet biztosított magának nagy szaktudásával, felkereste Fischamendben a közös hadsereg léghajó parkját, hogy az ottani kísérleteket megfigyelje. Mivel látta, hogy az óriási pénzen, százezreken beszerzett katonai léghajók teljesen rosszak, még fel sem szállnak, erről cikkeket írt s figyelmeztette az illetékes köröket, hogy úgy a Parseval, mint a később átvett Leaandy léghajók értéktelenek s csak kidobták érte a milliókat. Lett erre nagy ribillió. A vendéglőkből is bojkottálták a léghajós tisztek s étkezni a szomszédos köz-** **ségbe kellett járnia. Sőt katonai öröket és csendőröket állítottak s nem engedték többet közel sem a léghajó állomáshoz s vakmerő inzultusoknak tették ki.**

* **A belényesi kórház nem tud fizetni.** A belényesi kórház tudvalevőleg a megye tulajdona és a napi ápolási díjakból tartja fenn magát. Az ápolási díjak nagy részét pedig az állam fizeti. Így most is 20200 koronával van hátrányban az állam a kórházzal szemben. Ez az összeg a belényesi kórháznál oly jelentékeny, hogy emiatt csaknem minden tekintetben fizetésképtelen. Jelenleg csakis a legstürgeőbb kiadásokat tudja fedezni. Legutóbb már a tisztviselők és kórházi alkalmazottak nem is kaptak fizetést. A belényesi főszo- **gabíró tegnap tett erről jelentést az alispánnak, akitől rendkívüli segílyt kért.**

* **Vaskoronarend egy halottnak.** A hivatalos lap mai száma közli, hogy a király nagyváradi Horváth Dénesnek, a nagykanizsai 20. honvédezeres parancsnokának kitűnő szolgálatainak elismerésül a III. osztályu vaskoronarendet díjmentesen adományozta. A kitüntetés ezuttal egy kissé elkésett, mert a kitűnő katona, akire későn mosolygott rá a bírályi kegy, még a mult hét közepén meghalt és temetése szombaton ment végbe Nagykanizsa egész közönségének részvétele mellett.

* **A sarkadi cukorgyár kérelme.** Az Alföldi Cukorgyár tegnap kérelmet intézett a megyei törvényhatósághoz, hogy a Sarkadon létesítendő cukorgyár részére adjon a törvényhatóság mentességet a megyei pó- és utadók fizetésére nézve. A gyár hivatkozik arra, hogy a sarkadi gyár felállításával igen sok tisztviselő és munkás nyer alkalmazást, akitől a megye kétszeresen meg fogja kapni a gyár részére adandó mentességet. Ezenkívül, ha bizonyos engedményeket ad a megye a gyárnak, akkor ettől kedvet kapnak más ipartelepek is és az ipartekintetéből amúgy is elhanyagolt Bihar-megyében több telepet fognak felállítani.

* **A rendőrök és a tűzoltók fizetés-** **emelésé.** Gerő Armin rendőrfőkapitány előterjesztést tett a városi tanácshoz a rendőrlégyenség és a városi tűzoltók fizetésének javításáról. A város tanácsa az előterjesztést kiadta a főszámvevőnek, hogy számítsa ki, milyen összeg volna szükséges a rendőrök és tűzoltók fizetésének oly mérvű rendezéséhez, amilyent a főkapitány kér. A főszámvevő számításai után a pénzügyi szakbizottság tárgyalja a kérdést.

pitva. Ő »Theodeizmus«-nak nevezi a tudományát.

— Theodeizmus! — mormogta Cutting. De azért békésen követte Knappot, a merre ez vezetett. Együtt mentek a felolvasó terembe.

A rendes típusokból álló, elég nagyszámú hallgatóságot találtak ott. Gyönyörűen öltözött asszonyokat, a kiknek elernyedti idegeit minden új izgatta, másokat, a kik nem voltak megelégedve eddigi életükkel, egy csomó férfit, s végül a hirlapírókat.

A szónok magas és vékony férfi volt, s vörösbarna, ovális szemének metszetétől eltekintve, semmi szokatlant nem lehetett rajta észrevenni. Csendes, sima, kultivált hangon beszélt.

A konvencionálizmus rabszolgaságáról, a béklyóba vert akarat tehetetlen vergődéséről beszélt. Azt hangoztatta, hogy az ember azért ember, mert nem hus és vér, mint az állatok, hanem idegből és agyvelőből áll. S végül ki-magyarázta, hogy az, a ki akaratát az azt lenyűgöző sok mindenféle ellenakarattól fel tudja szabadítani, s a maga emberi hatalma alá hajtani, az csodákat művelhet. De ezzel a felszabadult, s saját maguk járma alá hajtott akaratlan másnak nem szabad bajt szerezni, mert a rossz mindig negatív, s ezért nem hat, de a jó pozitív és ezért tevékeny. Minden embernek nemcsak emberi joga, de kötelessége ezt az alvó hatalmat felrázni ezredéves álmából. Stb. stb.

Cutting figyelmesen hallgatott reá. Hiszen,

ha ennek az embernek igaza van, akkor ő meg tudja magának szerezni a Marcia szerelmét. És ezzel nem hogy ártana neki, de használni fog, mert biztos, erős otthont juttat a számára.

Mintha részeg volna, úgy távozott a terem-ből. Gyorsan megebédelt, s azután bezárkózott szobájába, lehajtotta kezét fejére és gondolkodni kezdett. Marcia gondolt, s egyszerre azon vette magát észre, hogy parancsokat os togat neki a távolból. Fehangon magyarázza magatartása helytelenségét, éveinek tarthatatlanságát. Egy fiatal leánynak okvetlenül férjhez kell mennie, ez a hivatása, kötelessége. Ez a magaviselete nem természetes. Neki szeretnie kell valakit, s egyszerre ráírvallt, hogy már is szeret, és hogy szívének legfőbb vágya, hogy férjhez menjen, ez így van és minden ezzel ellenkező kijelentése abszurdum volt, a melynek nem szabad többé megtörténnie.

Azután felállott s begombolta a kabátját. Ugy érezte, hogy nagy dolgot cselekedett. Érezte, hogy szuggesztíója hatni fog, ő a távolból meghipnotizálta Marcia-t, pusztá akaratkijéjtés által arra, hogy elfogadja a házassági ajánlatot! Ugy érezte, hogy ezzel az első, sikeres kísérletével egészen más, tág mező nyílt meg előtte, hogy az a szép leány engedelmes, hü feleség lesz, a kivel boldogság az élet...

Aznap már nem kereshette fel választottját, de már másnap korán délelőtt beállított hozzá. Mikor a Marcia arcát meglátta, egyszerűen tisztában volt vele, hogy tényleg bekö-

* **A mellékjövedelem a főszolgabíróknak.** A járási főszolgabírói hivatalokban általános szokás az, hogy a magánérdekeket szolgáló ügyekben teljesített munkálatokért a főszolgabírói hivatalnokok bizonyos díjakat szednek. Egy konkrét ügyből kifolyólag az ilyen díjakat kifogásolták, mire az érmihályfalvai főszolgabíró kérdést intézett az alispánhoz. A főügyész egy korábbi vélemény alapján magánmunkálatokért díjazás nem szedhető, mert bár a fennálló szabályok ugyan nem tiltják azt, de határozottan nem mondják ki hogy szedhető. Viszont az alispán éppen a fenti indokok alapján megengedte, hogy igenis szedhető magánmunkálatok után díj. Most az érmihályfalvai főszolgabíró nem tudja, hogy szedhet-e díjat vagy nem. Tegnap az ügy végleges rendezése végett ismét kérelmet intézett az érmihályfalvai főszolgabíró az alispánhoz, hogy egy általános rendeletben tisztázzák ezt az elég fontos kérdést.

* **Előmunkálati engedély átruházás.** A kereskedelmi miniszter értesítette Nagyvárad városát, hogy az ősi állomástól Tenkéig, onnét pedig az arad-csanádi vasut Bék-Bokszeg állomásáig tervezett helyi érdekű vasut előmunkálati engedélyt dr. *Ertsey Péter* orsz. képviselő átruházta *Nadányi Károly* földbírtokosra.

* **A nagyszalontai polgári leányiskola.** Annak idején megirtuk, hogy mily nagy vitákat okozott a nagyszalontai polgári leányiskola létesítésének ügye. A község ugyanis mindenáron szabadulni akar a leányiskola felállításától. A jelenlegi iskola kibővítését pedig nem akarja eszközölni a község, mert az ottani polgári kör tulajdona. Végre, hogy a miniszter is kötelezte a községet az iskola felállítására, a képviselőtestület a kedvezőbb oldalt választotta a dolognak és jelenleg tárgyalásokat folytat a polgári körrel, mely szerint hajlandó az iskola kibővítéséhez hozzájárulni. A tárgyalás megkezdéséről tegnap tett jelentést az elöljáróság a közigazgatási bizottságnak.

vetkezett a csoda. Ragyogó, elégedett mosollyal fogadta őt.

— Megváltoztatta a véleményét a házasságról, ugy-e? — kérdezte örömmel s megfogta a kezét.

A leány szeliden válaszolt:

— Igen.

Cutting mohón lépett közelebb, de ő elhúzódott ölelése elől.

— Kérem, ne értsen félre — mondta. — Valami különös dolog történt velem és attól félek, hogy ön nagyon következtetlenség és állhatatlanság fog tartani. A mit tegnap ebéd előtt mondtam, mind komolyan gondoltam, de a délután folyamán valami különös változás ment végbe lényemben. Butler ur éppen itt volt, s miközben beszélt, egyszerre mindent más világításban láttam, mint eddig, s úgy tettszett nekem, mintha eddig, nem is éltem volna. Egyszerre nagy vágy támadt bennem arra, hogy szeressen valaki, hogy gondoskodjék rólam és... és... meg is mondtam ezt Herber... akarom mondani Mr. Butlernek, s végre... odajértem neki a kezemet. Néhány pillanat múlva itt lesz. Nem akarja megvárni?

— Ne... em... — mormogta Cutting tétozáva, s szégyellem bevallani, de mikor kifordult, az ajtón, olyan cifra mondás hagyta el az ajkát, a mely semmi jót nem kívánt a »turbános, fekete keletindianának«.

* **Az Erzsébet-liget.** Nagyvárad tudvalevőleg szegény sétaterékben s mégis kevés más városban hanyagolják el annyira a sétateréket, mint nálunk. Csak meg kell nézni az Erzsébet-ligetet, milyen állapotban van s nem hiába emeltük szavunkat. Ez a kies kis hely talán Nagyvárad legkedvesebb, legintimebb sétateré. Tíz és egy pár éve csináltatta a Biharmegyei Gazdasági Egyesület, méltó emlékképpen a virágok asszonyának, Erzsébet királynénak. A kis félreeső oázis kedvenc helyévé lett azoknak, akik csendes, zavartalan férevoaltságban szeretik élvezni a természetet. Az utóbbi évben azonban már nem igen gondozták a ligetet. Se a város, se az egyesület nem törődött vele. Ez még nem volt nagy baj. A karcsu, fiatal fák csak úgy ontották a színeket és szinte jobban esett, hogy nem kontárkodott szobrász tenni azt gyarló emberi szerszám. Az utóbbi időben azonban a gyerek-sereg nagyon odaszokott a ligetbe. Ami ugyan nem volna baj, de a ligetbe nem vigyáz senki s így a gyerekek összerongálják az egész sétateret. Gyönyörű díszfákat törnek össze, úgy, hogy táj rájuk nézni. Ajánljuk ezt a körülményt a város, illetőleg az egyesület figyelmébe. Mégis nem kellene összedugott kézzel nézni, hogy egy szép sétater rakoncátlan gyermekek prédájává váljon.

* **Szükségülakások építése.** A szükségülakások kérdésével foglalkozott tegnap a városi tanács, a mérnöki hivatal előterjesztése tárgyában. A mérnöki hivatal kidolgozta a szükségülakások terveit és költségvetését és pedig akként, hogy az Ősi-téren hat ilyen lakást és egy gondnoki lakást tervezett, 27397 korona költséggel. A lakhatatlan helyiségekben kilakoltatottak legteljebb egy negyed évig lakhatnának ezekben a szükségülakásokban. A tervezeteket a szépművészeti és közlekedési szakbizottság is elfogadta már, Legnagyobb fejtörést okoz azonban a szükségülakások kezelése. Nagyváradon oly sok a rossz, egészségtelen lakás, hogy tizszer ennyi sem lenne elegendő. Mit fog csinálni a város, ha a negyedév letelek, hova teszi a rossz lakásból kilakoltatottakat? Ismét csak ilyen rossz lakásba megy vissza a szegény család? A tanács megbizta *Lukács Ödön* tanácsnokot, hogy Budapest városától kérje el az ottani szükségülakások kezelési szabályzatát.

* **Játék a fegyverrel.** Hara Tivadar 19 éves hetes gazdájának, Körösi Istvánnak az éjjeli szekrényén egy forgó pisztolyt talált. A kíváncsiság természetesen nem hagyta nyugodni, a kezébe vette a fegyvert, nézegetni kezdte, miközben a revolver elsült s balkezének hüvelyk ujját keresztül lötte.

* **Elmebajos leány az utcán.** Tegnap este előállították a rendőrségen *Szabó Katica* cselédleányt, aki az utcákon feltűnő szórakozottsággal kóborolt. A rendőrszem igazolásra szólította fel és rögtön észrevette, hogy a leány elmebeteg és be akarta vinni a rendőrségre. A leány egy darabig nyugodtan ment a rendőr mellett, egyszerre azonban elkezdett kiabálni s hangoztatta, hogy ne engedjék az ördögnek őt elvinni, mert ő az Isten leánya s haza akart az Istenhez menni. A rendőrség a szerencsétlen leányt beszállította a mentőkkel az elmebetegek házába. Az elszállítás nagy nehézségekkel történt, mert a leány a hozzá érőket ütötte, rugta, harapta.

* **Hűtlen lakótárs.** Szalárdi Ferenc és Takács Ödön kövező munkások 4 nap óta egyik helybeli kövező vállalkozónál együtt dolgoztak. A két fiatal ember összebarkácsolott, aminek aztán az lett a vége, hogy Takács Ödön tegnap éjjel társa pénztárcáját 3 kor. 60 fillér tartalommal ellopta. A rendőrség Takács Ödönt letartóztatta s ellene az eljárást folyamatba tette.

* **Ki fizeti meg a hal árát?** Különös eset foglalkoztatja most a városi tanácsot. A szerencsére már elmúlt koleraveszedelem idejében a belügyminiszter rendeletben tiltotta a dunai hal árusítását. Egyik nagyváradi halkereskedő hozatott nagyobb mennyiségű dunai halat, melyet a nagyváradi rendőrkapitányi hivatal elkobozott s megsemmisített. Csakhogy mikor a dunai hal Nagyváradra érkezett, a belügyminiszter visszavonta rendeletét, azonban a rendőrkapitánynak nem kézbesítették a belügyminiszter újabb rendeletét. A halkereskedő most követeli a városon a hal árát, az általa remélt haszonnal együtt több mint 200 korona összegben.

* **Az özbör tolvaja.** *Kovács Sándor* napszámos *Klein Jakab* Várkapu-utcai bőrkereskedőnél dolgozott. Tegnap este, midőn a munkából eltávozott, kabátja alá egy darab özbört rejtett. Hazafelé menve, *Kovács Sándor* a nagy hidónál találkozott feleségével, akivel valamin összeszólkkozott. A lármára odasiető rendőrszem a házastársakat le akarta csendesíteni s e közben észrevette, hogy *Kovács Sándor*on különös szőrös mellény van. A rendőr erre figyelmessé lett s kigombolta *Kovács* kabátját s az alatt megtalálta a lopott özbört. *Kovács*tól a rendőrség az özbört elkobozta s ellene az eljárást folyamatba tette.

Törlesztéses kölcsön!

Feltételek

Teljes árfolyam
5.65 annuitás.

LÁSZLÓ ERNŐ
bank és kereskedelmi irodája
Nagyvárad, Lévy-palota,
Ezredévi emlék tér sarok.

x **Lloyd kávéház** ujonnan épített és fényesen berendezett téli kerthelyiségében október hó 19 én a következő gyönyörű színezésű és pompás szórakoztató képek lesznek bemutatva: 1. Hirnök. 2. *Letűnt királyság* Film d. Art 3. Mese a szép mosónőről. 4. Kerékpáros szolga. 5. Három jó barát. 6. Szellő szárnyán. 7. angol flotta. 8. Janos hegyi kilátó torony felavatása. Belépődíj nincs előzékeny kiszolgálással. Kitűnő ételekről és italokról gondoskodik. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri *Hartstein* és *Orlei* kávéház tulajdonosok.

CZAPPALVI JÓZSEF

mázoló, épület és butorkesztő

Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 11 szám.

Helyi és vidéki telefon szám: 1001.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát u. m.: fa- és márvány utánzat készítését, épület, üzleti, kávéházi és gyógyszerári berendezések és butorok festését, kerti butorok zománcozását és porcellán utánzást. Vidéki megrendeléseket a legpontosabban készítek.

Tisztelettel

358

Czapfalvi József.

x **Villamos csillárt** ne vásároljon, berendezést ne készítsen, míg **Stern** nel a Bémer-téren nem beszél, felvilágosítok bárkit, ha nem s vásárol nálam. Terveket díjmentesen készítek. Raktáron tartok villamos és gáz főzőket, vasalókat, Wolfram és izzó lámpákat gyári áron házhoz szállítok. Bémer-tér 3. Telefon 556.

Ifj. Rimanóczy Kálmán műbutorgyára

Városi raktár Fő-u., Rimanóczy-palota.

Állandó butorkiállítás. Egyes butor-
darabok avagy egész lakásberendezé-
sek, iparművészi tervezések és költ-
ségvetések díjmentesen eszközöltet-
nek. Új szerkezetű service-asztalok
mahagoni, palisander és citromfából.
A Zsolnay-féle gyárak kizárólagos kép-
viselete, eredeti gyári árak mellett.

EGYESÜLETEK.

A tüdőbetegek szanatóriumának építése. A tüdővész ellen védekező egyesület igazgatóválasztmányára Fetszer Antal felsz. püspök elnöksége alatt tegnap délután tartott ülésén foglalkozott a tüdőbetegek szanatóriumának építése kérdésével. A nagyváradi hegyen épülne fel a nagyszabású, télen is 40 beteg ápolására alkalmas szanatórium, amelynek tervét Kőszeghy József városi főmérnök elkészítette. A körül forgott a tanácskozás, hogy az egyesület anyagi ereje megbirja-e a nagyszabású építkezést. Az építés mintegy 140 ezer koronába kerülne, amelyre fedezetül szolgál a l. sz. káptalan és a nagyváradi gör. kath. püspök által megajánlott téglá és faadomány mintegy 15000korona értékben, továbbá az egyesület 61671 korona készpénze. Tehát még mintegy 60000 korona hiányzik. Felmerül azaz eszme, hogy csak 20 betegre építsék a szanatóriumot, vagy talán a város vegye kezébe az ügyet. Egyesek azt ajánlották, hogy maradjanak meg az eredeti terv mellett, mert az állam által megtérítendő magas ápolási díjból le lehet törleszteni a még hiányzó összeget. Végre is abban állapodtak meg, hogy a város főmérnöke és a szanatórium főorvosa a jelenlegi építési viszonyok alapján állítsák össze a legpontosabb adatokat a tervbe vett nagyszabású építkezésre vonatkozólag s azok ismerete mellett újabb ülésen tárgyalják a kérdést.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Csütörtök: d. u. Szentivánéji álom. (Ifju-
sági előadás.)
Csütörtök este: Rigolettó (opera.)
Péntek: Muzsikusz leánya.
Szombat: Rigolettó.
Vasárnap d. u.: Gül baba,
Vasárnap este: Trilby.

Az első ifjusági előadás. Ma, csütörtökön délután lesz a Szigligeti színházban az első ifjusági előadás. Shakespeare remekét, a Szentivánéji álom klasszikus mesejátékot adják elő, pompás korhű kiállítással. Ez a szép klasszikus előadás mindenképp alkalmas arra, hogy az ifjuságnak kellőképp adjon a nagy angol költő legszebb mesejátékáról.

Trilby. Vasárnap este rendkívül érdekes drámai reprise lesz a Szigligeti színházban. Murger híres romantikus bohém drámáját, mely annak idején világszenzáció volt, most pompás új kiállításban éleventik fel a Szigligeti színházban. Trilbynek, a szép modollánynak izgatónan érdekes története mindig vonzó darabja volt a színháznak s az idei szezonban a nagyváradi színház is műsván tartja.

Rigolettó. Ma este ritka értékes szép eseménye lesz a színháznak. Verdi pompás operáját, a Rigolettót mutatják be a Szigligeti színházban. Nagy vállalkozás vidéken egy ilyen nagyobb stílusú operai előadás és csakis a mostani kivételesen szerencsés énekes ensemblé tette lehetővé, hogy Erdélyi igazgató a Rigolettót műsorába vehette. Az énekes társulat a legnagyobb ambícióval készült erre az opera előadásra. Mihályi Ernő és Kovács karmester hetek óta dolgoznak a darab előkészítésén, de az előadáson meg is fog látszani a gondos előkészület.

GYERMEK CIPŐK, GYERMEK KALAPOK, GYERMEK HARISNYÁK ÉS GYERMEK fehéreneműek legjobb minőségben és : kedvező árban :

REICHARD - áruháza

:: czégnél kaphatók. ::

TÁVIRATOK.

Az országos reformpárt megalakulása.

Budapest, okt. 19.

(Saját tud.) A Politikai Híradó értesülése szerint az országos reformpárt Bánffy Dezso báró elnöklésével november 9-én tartja meg alakulását. Az új pártba eddig 500-an jelentkeztek. Az új párt programja a demokrácia és az általános választói jog.

Románia fegyverkezik.

Bukarest, okt. 19.

(Saját tudósítónktól.) A román kormány elhatározta, hogy 250 millió frank kölcsönt vesz föl. E kölcsönt a hadsereg fegyverzetének beszerzésére és a tengeri flották felszerelésére akarják fordítani.

A Braganza-ház száműzetése.

Lisszabon, okt. 19.

A Braganza-ház ellen kiadott száműzési rendelet határozottan kiterjed a családnak már előbb száműzött ágára és Mánuel királynak összes fel és lemenő ágbeli családtagjait egészen a negyedik izig kiutasítja.

Öngyilkos színész.

Budapest, okt. 19.

(Saját tudósítónktól.) Délután két óra körül a Batthyány-utca 12. sz. házban Klimó Margit, egy feltűnő szépségű színésznő mellbe lőtte magát. A házbeli azonnal mentőket hívtak, akik a sebésztet bekötötték. A leány nem engedte bezállíttatni magát a kórházba. Tettének oka ismeretlen.

Sándor herceg állapota.

Belgrád, okt. 19.

(Saját tudósítónktól.) Sándor herceg állapotában éjjel aggasztó rosszabbodás állott be. Környezete el van készülve a legrosszabbra. A király az egész éjszakát fia mellett töltötte és folytonosan sir. Mikor látta, hogy a trónörökös nem ismeri meg, valósággal kétségbeesett. Kvozték tanárt ma éjjel visszavárják Berlinbe.

Belgrád, okt. 19.

(Saját tudósítónktól.) A herceg nem akar semmit se enni s ezért az orvosok kimélik erejét s lemondtak a fásztató gyógyító módrol. Nem fürdetik a herceget, csak mosást és hideg borogatást rendeltek. Kérdés, elégséges lesz-e a herceg ereje a betegség tartamára?

Luccheni a börtönben.

Gent, okt. 19.

(Saját tud.) Lucchenit még mindig földalatti börtönben tartják. A börtönigazgató megvizsgáltja az elméjét.

Genf, okt. 19.

(Saját tudósítónktól.) Késő éjjel jelent tudósítónk, hogy Luccheni ma börtönében felakasztotta magát. Az örök mikor bemenek hozzá, már csak a hideg holttestét találták.

A kmetek lázadása.

Zágráb, október 19.

Banjalukából jött a hír, hogy a kmetek lázadása egyre nagyobb arányokat ölt. A boszniai országos kormány szépítgeti a zendülést pedig nagy a veszedelem. A szerb kmetek le akarják rázni a muzulmán nagybirtokosok igáját.

Cazi kerületben a szerbek megtámadták és meggyilkolták Besarovics béget, a mohamedán kerületi főnököt. Holttestét úgy eléktelenítették, hogy alig lehet felismerni.

Agici község szerb lakói fölgyújtották a mohamedán földbirtokosok betakarított termését. Dervent kerületében olyan veszedelmes a lázadás, hogy a hatóság fölfegyverezte és 16-szerrel látta el a mohamedán földbirtokosokat támadás esetére.

Dolnja-Tuzla kerületi főnökét, a magyar származású Fogiárt a szerb kmetek, mikor autombilon bejárta a kerületet, húszangokkal megtámadták és Fogiár automobilja csak ügyyeibajjal tudott elmenekülni.

A katolikus kmetek még nem csatlakoztak a mozgalomhoz.

A nagy sztrájk vége.

Páris, okt. 19.

(Saját tudósítónktól.) A sztrájkbizottság váratlan határozata, hogy az összes alkalmazottaknak újra munkába kell állni, a vasutasokat nagyon elkeserítette és sokan árulásnak minősítik a bizottság viselkedését. A legtöbb hadköteles vasutas, mintegy kétezer ember, szétlépte a behívó rendeletet és most szigorú büntetést kapnak. Sok vasutast elbocsájtanak a szolgálatból. A rendőrség még mindig házkutatásokat végez és tegnap 14 embert letartóztatott, a kik a vasut rongálásában résztvettek.

A megmenekült léghajósok.

London, okt. 19.

(Saját tud.) Tegnap este 10 órakor a következő távirat érkezett Veilmanntól.

Veilmann és többi derék társai, kik elkísértek, megvannak, mentve, a Trent fedélzetén vagyunk.

A következő napon reggel Veilmann a következő táviratot küldte a Dayl Telegrap nak. Trent gőzös, Via Newyork, kedden. Miután vasárnap reggel Nantuteken Izland magasságát elhagytuk 225 km. utat tettünk meg kelet északkeleti irányba, anélkül, hogy a motorra szükségünk lett volna és könnyű szél vitt bennünket előre. Délután erősebb szél támadt nyugotról s este 42 fok északi szélesség és 67 fok keleti hosszúság alatt voltunk Ekkor a szél nyugat felől fújt óránként 30 mf. sebességgel. A léghajó óránként 25 mf. sebességgel haladt előre, Equilibrator nagy ellenálló képességet tanúsított, hullámról-hullámra szökött s erősen ráta a léggömböt. Minden ilyen mozdulatnál azt hittük, hogy darabokra törik alkotmányunk. Borzasztó éjjel volt. Az egész legénység nyugodtan, sőt jókedvűen töltötte együtt az éjszakát. Szorcsabban gugoltunk egymás mellé s azzal a várakozással aludtunk el, hogy másnap a vízben ébredünk föl. Egy amerikai lapnak a következő táviratot küldte Veilmann:

— Hősiesen menekültünk meg. A derék és loyális legénység a Trent fedélzetén van.

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

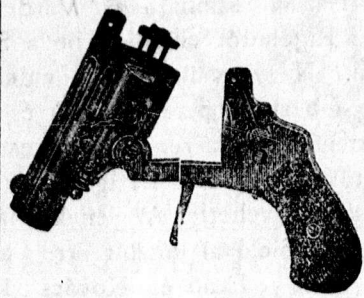
Igazságszolgáltatás.

§ **Agyonvert korcsmahős.** (Esküdt széki tárgyalás. Harmadik nap.) Satánkay Imre agyonverői fölött tegnap hozott ítéletet a nagyvárad esküdtbiróság. Vattay Sándor kir. ügyész vádbeszéde és dr Poyvár Szevér védelme után az esküdtek bűnösnek mondták ki a vádlottakat, mihez képest a bíróság íj. Erdei Lajosra és íj. Csizmadia Sándorra 5—5 évi fegyházat Erdei Sándorra és Nemes Károlyra pedig 2—2 évi fegyházat állapított meg. Védő az ítéletek ellen semmisségi panaszt jelentett be.

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCSKICS GYULA.

Üzlet átvétel.

Üzlet átvétel.

Tisztelettel értesitem a nagyrabecsült fegyvertartó közönséget, hogy a 30 év óta fennálló **SCHULLER ÁRPÁD-féle puskaműves üzletet**

átvettem és azt kellő szaktudással tovább vezetem. — Hivatkozva Pécssett 30 év óta létező és fennálló puskaműves üzletre, amely kétszer lett aranyéremmel kitüntetve és pedig 1888. :: Pécssett, 1907. kiállításon Pécssett. :: Altalam készített vagy javított fegyverekért mindig kezességet vállalok. Régi fegyvereket használhatóvá átalakítok.

Tömeges pártfogást kérek

Ladányi József,

puskaműves,

Nagyvárad, Uri-utca, 21. szám.

November 1-től Rákóczi-ut Moskovits palota.

REGÉNYCSARNOK.

Rózsika.

Irta: **White-Mellville G. J.**

— Angolból. —

127

Nem volt vőlegény és a templom sötétebb lett. Én iszonyatosan meg voltam rémülve és gondoltam, hogy ki fogok menekülni az utcára, de mikor egyik kijáratot a másik után megkísértem, a nyoszolyóiányok nevettek és kiáltva üdözték ide-oda, míg nem majd összerogytam a rémületől és a fáradtságtól.

Lelegzetvesztve, elgyengülten tapodtam valamire, a mit olyannak éreztem, mintha a testtől elválasztott emberfő lett volna, s elesnem volna, ha egy kötélbe nem kapaszkodom, hogy magamat fenttarthassam. A mint azt megrántam, a toronyrak minden harangja felre verdött a fejem fölött.

Még álomban is tudtam, hogy már egyszer előbb is hallottam e kongást. A halálharang volt az, kicsikém és éreztem, hogy el vagyok veszve. Így ébredtem fel és itt találtam magat virrasztva — vigyázva, mint egy kis hű őrt vártáján. Menjünk a gyermekekhez, Rózsikám és lássuk saját szemünkkel, hogy ők biztonságban vannak.

XXVII. FEJEZET.

Az egyház egy katonája

A lázadók soraiban, midőn Párisból kilépdelték, az öltözetek és jellemeknek különös keverékét lehetett látni, mely egy némajátékra vagy álarcos bábra emlékeztethette volna a szemlélőt, csakhogy a tragikus elem hatá át a közönséget, a vállalat gyilkos természeténél fogva, melyre az irányult.

Előhaduk, a halpiac hölgyei, az öltözetben, fegyverben és egész megjelenésben bizonyos egyformaságot tanúsítottak; mert valamennyien fedetlen fővel, meztelen nyakkal és meztelen karokkal voltak derekukon egy bőrtáskát viseltek s kezükben egy hosszú acél kést; de a főhadtest mögöttük oly különböző elemekből volt összetéve, hogy baj ne szár-

mazzék, mint a hogy bizonyos vegyelemek et sem lehet egymással érintkezésbe hozni expl. zió nélkül. (Folyt. köv.)

Értesítés!

Tisztelettel értesítjük a n. é. közönséget, hogy őszi szövet újdonságaink már megérkeztek. Kérjük t. megrendelőinket, hogy őszi megrendeléseiket mielőbb eszközölni sziveskedjenek, mert most még a szorgosabb munka előtt jutányosabban tehetünk eleget nagybecsű megbízásuknak.

HÁBER ÉS TÁRSA
első amerikai férfiszabók.

Nagy Sándor utca 1. szám.

KÖZGAZDASÁG.

A kamara értesítése A keresk. miniszter ur a hordók jelzéséről szóló rendeletet akként egészítette ki, hogy a fémből készült hordók jelzésére vonatkozó azon rendelkezés, hogy ily hordók csakis akkor jelezhetők, ha belülről ónozva vannak, nem alkalmazandó azon vashordókra, amelyek kizárólag szeszszállításra és eltartására szolgálnak, amennyiben ezek jelzett különleges rendeltetése a jelzés alá kerülő hordókon »szesz« szóval jelöltetett meg a hordójelzési adatok felvételére szolgáló fémtáblácskán. Nagyvárad, 1910. október hó 16-án. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: Huzella Gyula kir. keresk. tan. elnök. Dr. Sarkadi Lajos titkár.

Szaj és körömfájás a Léderer-gyárban. Gerő Armin főkapitány bejelentette a városi tanácsnak, hogy a nagyvárad Léderer és Kálmán-fele szeszfinomító gyár marhahizlólójában a marhák között kiütött a ragadós szaj és körömfájás. A hatóság a hizlalo terület és a szomszédos udvarokat zár alá helyezte s minden intézkedést megtett a ragadós állatbetegség terjedésének megállítására. A vizsgálat kiderítette, hogy a betegállatokat a kis kuküllőmegyei vásáron szereztek be s megálapították a községet, ahonnan azokat a vásárra hajtották. Mivel az egész városban nincsen másutt ilyen beteg állat, a város vagy a vásártér zár alá helyezésére nincsen szükség s az állatvásárok zavartalanul megtarthatók.

Rendelés szerűen készült

női és gyermek ruhák.

ELÖNYEI

Kitűnő szabás

Első rangu munka

Divatos tartós kelmék

Jutányos árak

Nagy választék

SPITZER BÉLA

női és gyermek ruha-áruhaza

női és gyermek ruha szalonja.

Rákóczi-ut 3. sz.

KÖZGAZDASÁG.

Budapesti tőzsdetudósítások.

Budapest, okt. 15.

Értéktőzsde.

Magyar hitel	—	—	859.—
Oszták hitel	—	—	670.50
4%-os koronajáradék	—	—	—
Államvasut	—	—	760.—
Jelzálogbank	—	—	520.—
Leszámitoló bank	—	—	614.—
Hazai Bank	—	—	305.—
Kereskedelmi részv.	—	—	754.—
Rimamurányi	—	—	705.—
Salgótarjáni	—	—	646.—
Közuti vasut	—	—	770.—
Városi villamos	—	—	406.—
Adria	—	—	—

Irányzat: Szilárd.

A gabonátőzsde.

50 kilogramonkint.

Buza októberre	—	—	10.26
Rozs októberre	—	—	7.68
Zab októberre	—	—	8.—
Tengeri májusra	—	—	5.46

Irányzat: Szilárd.

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban.

FOGAK.

Ép gyökerek bennhagyásával művészikivitelben szájpádlás nélkül is készít **kitünő hirtű** nevű

Fogműtermében

Özv. Dr. Deákné

Nagyvárad, Kossuth-u. 2.

(Fekete Sással szemben.)

Szőlő-

oltványokat

szállít amerikai sima és gyökeres vesszőket különféle fajokban, fajtiszaságért jótállva legdusabb választékban a már évek óta elsőnek és legmegbízhatóbbnak ismert

Kisküküllőmenti első szőlőoltvány-telep

tulajdonos: **CASPARI FRIGYES**

MEDGYES, 32. sz. (Nagyküküllő-megye.)

ooo Tessék árjegyzéket kérni! ooo

Az árj gyűzékben találhatók az ország minden részéről érkező elismerő levelek, ennél fogva minden szőlőbirtokos megrendelésének megtétele előtt az ismerős személyiségektől úgy szó, mint irásbelileg bizonyóságot szerezhet magának fenti szőlőtelep megbízhatóságáról.

Szives tudomására hozom a n. é. közönségnek, hogy Nagyváradon, a Zöldfa-passage-ban levő

szücs-üzletemben

minden szakmába vágó munkák személyes felügyeletem alatt készülnek. Gallérok, muffok, szőrme-kabátok ujonnan. Javitást és átalakítást olcsón és pontosan eszközölök.

Szives megbízást tisztelettel kér

DÓZSA JÁNOS,

szücsmester.

2—3 középiskolát végzett fiu

nyomdász tanulónak

felvétetik

Szent László-nyomda

R.-T.-nál.

TÁTRAY és TARSAI

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közelműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárokát és cementipari gépeket.

Biharvármegye legnagyobb gépjavitó műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

„VITOL“

Kiváló szer köszvény, csusz, hasogatás, rheuma-szagatás ellen.

Este a fájdalmas testrészt be-
dörzsölgendő.

Kapható:

az „Arany Kereszt“
gyógyszertárban

Nagyvárad, Szt. László-tér (Városháza mellett.)

216

Első nagyvárad

őrző és biztonsági vállalat

Sas-palota, (passage) földszint.

F. hó 15-én kezdte vállalatunk az éjjeli őrszolgálatot, melyre a szolgálatteljesítő legénységet f. hó 13-án, a rendőrfőkapitányi hivatal sorozta.

Hatóságilag engedélyezett nagy kiárusítás

== eddig még nem létezett mesés olcsó árban ==

ROSENZWEIG RÓZA

mider-gyárában RÁKÓCZI-UT 3. szám.

Óriási nagy raktár valódi párisi és brüsseli fűzőkben, ugyszintén saját készítményű

has és csipő reform-miderekben, egyenes tartók, haskötők, Késmárkházi nadrág stb

Ha melege van,

ha fáradt, vagy unatkozik, siessen
Kecskeméthy István

„NEMZETI“ kerthelyiségébe,
hol üdülést, kellemes szórakozást,
ingyen, kitűnő italokat
és izletes ételeket

olcsó pénzért kaphat. Ha lehet, ne
menjen egyedül, hanem családjá-
val és barátaival, hogy a kellemes
szórakozást megoszthassa velők.
— Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

A kávéház egész éjjel nyitva.

Figyelmes és pontos kiszolgálás.
Társas ebédek, vacsorák és abo-
nensek polgári árban lesznek kiszol-
gálva. — Minden nap

friss flecken.

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a
NEMZETI szálloda, vendéglő és kávéház bérloje.

A
„TISZÁNTUL“-ra
előfizethetni
mindennap.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szem-
ben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40
gyertyás W o l f r a m lámpa darabja 3.60 kor.
100 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék ka. tell. áron alul.

Mindeannemű izzólámpa különlegességek, fény-
képzés-lámpák ugyancsak legolcsóbb
áron kaphatók.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kapha-
tók s a villamos telepen külön e-
célra épített nagy

csillár-raktárunkat
megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk
villamos motorokat

1. lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítás

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítést, átalakítá-
sát, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szál-
litását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat
a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Őszi idény

beköszöntése alkalmával felhívjuk a t.
vásárló közönség figyelmét

helyi gyártmányainkra,

melyek csak fiók üzletünkben jutnak
eladásra szabott egységárak mellett.

Moskovits Farkas és Társa
cipőgyár R.-T. Nagyvárad.

Központi fiók üzlet:

Kossuth-utca gyár épület.

II. fiók üzlet:

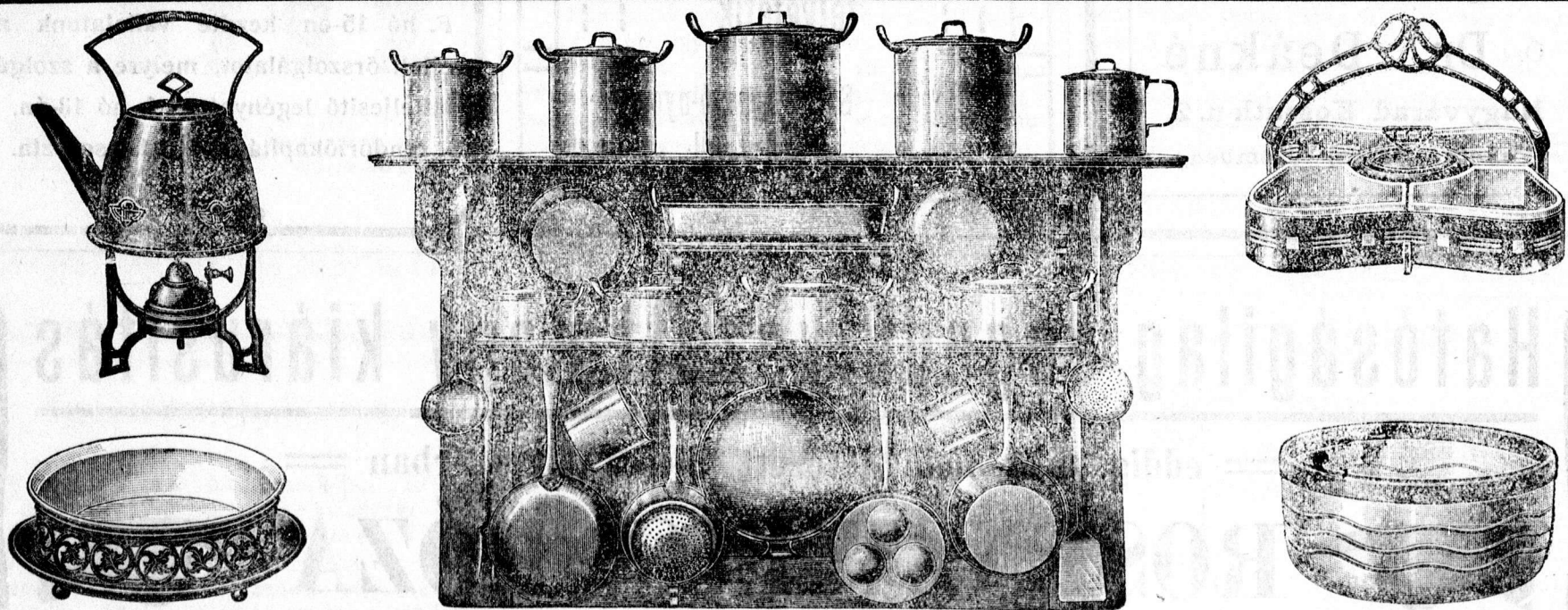
Rákóczi-ut Bazár épület.

Vidéki megrendelések pontos
és gyors elintézését nyernek.

Baross-utca 60. számú
ház földszintjén két
szoba, konyha
és mellékhelyiségekből
álló lakás 1910 évi

november 1-től kiadó

Értekezni lehet Pol-
gári Takarékpénztár-
nál, Kossuth-u. 4. sz.

Modern konyhaberendezések és háztartási különlegességek.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

Nagyvárad, Rákóczi-ut. Telefon helyben és vidéken 390.